

manifiesto

María del Portal Emiliana Panisse Ferrer «Maruxa», a boticaria da liberdade, naceu na Coruña o 11 de outubro de 1914, o mesmo ano que comezaba a Primeira Guerra Mundial, ano de emigración masiva a América desde o porto da Coruña, onde as mulleres de “mans negras” sobrevivían traballando arreo no peirao carretando baúis, maletas e todo tipo de vultos de quen ían facer as “américas”.

Naceu nunha das moitas familias liberais, ilustradas e cultas que existían na Coruña daquela época. Viviu en San Andrés, no Orzán, en María Pita e, como era habitual naquel período, para mudar de aires, pasaba os veráns coa súa familia no rural.

Estudou no colexio do Pilar, a onde había que levar a cadeira, nas “Xosefinas” e no Instituto Eusebio da Guarda. Ao tempo que estudaba 7º de bacharelato e a carreira de perito mercantil, prepara a reválida e tamén oposicións ao Ministerio da Gobernación.

A vida é sempre ben incerta, xa que se coa chegada da II República, o 14 de abril de 1931, non se paralizasen por dous anos as oposicións ao Ministerio da Gobernación, Santiago de Compostela non tería a botica da licenciada Panisse Ferrer na rúa de Fonseca, e a saúde sexual e reprodutiva de moitas mulleres nos anos terribles da ditadura franquista sería aínda máis trágica.

No momento da elección da carreira que tiña que estudar, María tiña a idea de facer Biolóxicas, pero isto obrigábaa a desprazarse a Madrid e a familia non dispuña de recursos suficientes para que puidese facelo. Vai ser o seu compañeiro de instituto e amigo persoal Luís Díaz quen a anime a estudar Químicas en Santiago, carreira en que se matricula, despois dun grave accidente, no ano 1932.

Remata a carreira de Químicas en setembro de 1937 e volve á Coruña. Alí comeza a estudar Maxisterio e a impartir aulas, primeiro nas “Xosefinas” e logo na Academia de Don Ángel del Castillo. No ano 1941, remata Maxisterio e casa con Enrique Ríos Suárez, quen naquela época era socio dunha industria farmacéutica, con sede en Vilagarcía, que dispoñía de varias patentes. O fracaso desta iniciativa fará que a parella se traslade Santiago de Compostela.

A súa primeira vivenda nesta cidade estaba situada na rúa da Algalia, mais as malas condicións do edificio faría que axiña se instalasen na rúa de Castrón Douro, número 6, nunha casa con horta onde viviría a parella e nacerían as súas dúas fillas, Adela e María do Carme, e o seu fillo, Enrique.

O seu perfil de muller republicana, formada na Institución Libre de Ensinanza, evidenciase perfectamente na elección do tipo de educación que escolle para as súas fillas e o seu fillo, xa que segundo María a escola franquista adoutrinaba, elixe para a súa formación a Preceptoría, que co tempo se vai transformar na Academia Minerva.

En canto ás actividades laborais, unha vez chegada a parella a Santiago de Compostela, María del Portal Panisse consegue un traballo de mestra no colexio das Orfas e Enrique accede a un posto de axudante na universidade ata o remate da carreira de Farmacia. Será entón cando abra a botica na rúa de San Pedro.

manifiesto

No ano 1952, detéctaselle a Enrique Ríos unha grave enfermidade coronaria que acabará coa súa vida seis anos despois e a descuberta desta enfermidade intervén na decisión de Maruxa de comezar a facer a carreira de Farmacia.

No ano 1957, unha vez licenciada, abre unha botica na rúa de Fonseca, da que é a titular. Esta vai ser atendida por ela e a súa forma de traballo configúraa como “a boticaria da liberdade”.

María del Portal Panisse, Maruxa, foi unha muller humanista, hixienista e, sobre todo, libre. Unha liberdade que se fai ben patente durante os duros e escuros anos do franquismo. Anos de restricións de carácter político, social e cultural especialmente duros para as mulleres. Anos en que está prohibida a práctica do aborto e o emprego de calquera método anticonceptivo. E anos en que María, saltando as regras impostas polo goberno, comercializa na súa botica calquera tipo de anticonceptivo sen receita médica.

Trátase dun comportamento único en Santiago de Compostela, unha mostra de apoio á libre decisión das mulleres de elixir cando e como queren ser nais e que reverte nunha inmensa tranquilidade e sosego para elas.